

Praktijkprikkel Onduidelijke richtlijn

Deze Praktijkprikkel is met name interessant voor richtlijnontwikkelaars, kinderartsen en jeugdartsen

Een onduidelijke richtlijn kan tot verwarring en daardoor tot incidenten leiden, zoals blijkt uit onderstaande meldingen over het vaccineren van baby's tegen het rotavirus.

Melding

1. Een baby van 6 weken is door de jeugdarts gevaccineerd tegen het rotavirus, terwijl de moeder gedurende de hele zwangerschap het immunosuppressivum tacrolimus heeft geslikt. Na de vaccinatie realiseert de jeugdarts zich dat dit niet volgens de richtlijn van het RIVM is. De baby kreeg geen ernstige bijwerkingen op diarree na.
2. Een zwangere vrouw met de ziekte van Crohn, heeft tijdens de zwangerschap infliximab doorgebruikt. Na de geboorte is bij het kind een spiegelbepaling gedaan. In het bloed is geen infliximab gedetecteerd. De kinderarts adviseert de jeugdarts de eerste 6 maanden te wachten met toedienen van levend verzwakte vaccins. Vaccineren tegen het rotavirus via het rijksvaccinatieprogramma is dan niet meer mogelijk.

Analyse

Sinds 1 januari 2024 is vaccinatie tegen het rotavirus opgenomen in het rijksvaccinatieprogramma (RVP). De [RVP-Richtlijn Uitvoering Rijksvaccinatieprogramma](#) is toen uitgebreid met het [Addendum Vaccinatie tegen rotavirus voor zuigelingen geboren vanaf 1 januari 2024](#).

De richtlijn

Pasgeborenen worden binnen maximaal 24 weken na geboorte tweemaal gevaccineerd tegen het rotavirus. Het kind krijgt de eerste vaccinatie als het 6 tot 9 weken oud is en de tweede rond 3 maanden. Een ernstige bijwerking van het rotavirusvaccin is darminvaginatie (in elkaar schuiven van delen van de darm), die leidt tot een darmafsluiting. De richtlijn ontraadt sterk het toedienen van het rotavirusvaccin na 24 weken, omdat er na die leeftijd een piek is in het spontaan optreden van darminvaginatie.

Het rotavirusvaccin is een levend verzwakt vaccin. Deze vaccins mogen niet worden gegeven aan personen die afweeronderdrukkende geneesmiddelen gebruiken. Ook kunnen ze gecontra-indiceerd zijn bij pasgeborenen als hun moeder deze geneesmiddelen tijdens de zwangerschap gebruikte of gebruikt tijdens de lactatieperiode. In de praktijk betreft het alleen het rotavirusvaccin bij baby's. Het BMR-vaccin dat ook een levend verzwakt vaccin is, wordt voor het eerst na 14 maanden toegediend.

Het addendum is niet duidelijk over de noodzaak van spiegelbepaling van immunosuppressieve biologicals bij het kind. Enerzijds adviseert het addendum om bij maternaal gebruik van een immunosuppressieve biological een spiegelbepaling te doen, anderzijds vermeldt het addendum dat spiegelbepaling niet gebruikelijk is. Verder is het voor de lezer in de richtlijn niet eenvoudig terug te vinden of voor tacrolimus, een geneesmiddel dat via biologische synthese wordt geproduceerd, deze aanbeveling ook geldt. Het antwoord op deze vraag kan de lezer via de [RIVM-Handleiding Vaccinatie bij chronisch inflammatoire aandoeningen](#) vinden in de in Engeland gebruikte [richtlijn Rotavirus vaccination programme: information for healthcare professionals](#). Daarin staat dat maternaal gebruik

van steroïden, ciclosporine, tacrolimus of azathioprine tijdens de zwangerschap geen contra-indicatie is voor een rotavirusvaccinatie bij het kind.

De meldingen

In de eerste melding is er in tegenstelling tot wat de melder dacht, gehandeld volgens de richtlijn. Gebruik van tacrolimus door de moeder tijdens de zwangerschap is geen contra-indicatie voor rotavirusvaccinatie van een pasgeborene. De jeugdarts, die de melding bij het landelijk meldpunt Voorkomen Medicatie-Incidenten (VMI) deed, had evident de informatie in de richtlijn niet gevonden.

De tweede melding is wel een vaccinatie-incident. Er is conform de richtlijn een infliximabspiegel bepaald. Infliximab was niet aantoonbaar. De pasgeborene had dus gevaccineerd kunnen worden. Wat de reden voor de kinderarts was om te adviseren niet te vaccineren, is bij de jeugdarts die de melding heeft gedaan, niet bekend.

Aanbevelingen

Voor richtlijnontwikkelaars in het algemeen

- Zorg dat richtlijnen goed leesbaar zijn. Dit houdt in dat gebruikers snel de benodigde informatie kunnen vinden. Goede voorbeelden van 'richtlijnen' waar dit wel het geval is, zijn de [RIVM-Richtlijn Covid-19-vaccinatie](#) en de [NHG-Praktijkhandleiding Griepvaccinatie](#).
- Gebruik geen terminologie die voor meerdere uitleg vatbaar is.
- Zorg voor eenduidige informatie in de richtlijn.
- Verwijs voor essentiële informatie voor de gebruiker van de richtlijn niet naar andere richtlijnen/handleidingen enzovoort.
- Laat richtlijnen ook altijd meelesen op duidelijkheid en implementeerbaarheid door de gebruikers van richtlijnen.

Voor kinderartsen en jeugdartsen

- Bestudeer een nieuwe (versie van een) richtlijn goed. Implementeer een richtlijn naar de dagelijkse praktijk. Dit houdt in:
 - Breng in kaart wat de gevolgen zijn voor de dagelijkse praktijk. Pas indien nodig de protocollen van de zorginstelling hierop aan of zorg dat deze er komen.
 - Overleg, indien het een multidisciplinaire richtlijn betreft, met alle disciplines in de regio waarvoor de richtlijn is opgesteld.
 - School, indien nodig, collega's in de nieuwe richtlijn en/of het daarvan afgeleide protocol. Wat betreft de rotavirusvaccinatie richtlijn zijn dit in ieder geval de kinderartsen en de jeugdartsen en alle zorgprofessionals die onder de medische verantwoordelijkheid van deze artsen werken.

Wist je dat?

Je op [de website](#) een compleet overzicht van alle Praktijkprikkel kan vinden. Ben je op zoek naar een Praktijkprikkel over een specifiek onderwerp? Vul bij 'Zoek op onderwerp' je zoekterm in en vind zo de bijbehorende Praktijkprikkel(s).

Zelf deze Praktijkprikkel ontvangen?

Is deze Praktijkprikkel doorgestuurd en wil je deze ook ontvangen? Meld je dan aan op onze [website](#).

Medicatie-incidenten melden?

Wil je een medicatie- of vaccinincident melden, dan kan dat via onze [website](#).

Meer weten over het IVM?

Informatie over e-learnings, nascholingen, FTO-werkmateriaal, nieuwe geneesmiddelen en ander belangrijk nieuws over medicatieveiligheid? Schrijf je dan in voor onze [nieuwsbrief](#).